

25. Франко І. А. М. Лобода. Русские былины о сватовстве / Иван Франко. – К., 1904 // ЗНТШ. – 1906. – Т. LXXIII. – Кн. V. – С. 193–194.

26. Франко І. В. П. Клиггер. Сказочные мотивы в истории Геродота (Университетские известия київські, 1902, XI, ст. 1–109) / Ів. Франко // ЗНТШ. – 1903. – Т. 53. – Кн. III. – С. 5–11.

27. Франко І. "Наймичка" Т. Шевченка / Иван Франко // Збір. творів: у 50 т. – К.: Наук. думка, 1976–1986. – Т. 29 – 1981. – С. 447–469.

28. Франко І. Шевченко і критики / Иван Франко // Збір. творів: у 50 т. – К.: Наук. думка, 1976–1986. – Т. 35. – 1982. – С. 234–247.

29. Франко І. Юльян Яворский. Грозовые стрелки. Очерки из истории южно-русского фольклора / Иван Франко // Збір. творів: у 50 т. – К.: Наук. думка, 1976–1986. – Т. 31. – 1981. – С. 123–126.

Надійшла до редколегії 14.05.15

G. Aleksandrova, Doctor of Philological Sciences, Senior Research Fellow
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE COMPARATIVE METHOD IN UKRAINIAN LITERARY IN THE LATE XIX – EARLY XX CENTURY: THEORETICAL ASPECTS

The article traces the theoretical aspects of understanding the comparative method in Ukrainian literary in the late XIX – early XX century, particularly in the works by M. Hrushevsky, M. Dashkevich, M. Dragomanov, P. Zhytetsky, A. Kolessa, A. Kotlyarevskij, A. Loboda, V. Peretz, O. Potebnya, M. Sumtsov, I. Franko etc. It is noted that comparative studies led to the discussions, a clear justification of their approaches, the advantages and disadvantages of such studies. It is shown that with the introduction of comparative method as orderly and repetitive course of action the deep comprehension of its legality, the perspectives and opportunities for assessing national literary process in the context of world events happened.

Keywords: comparative method, comparative studies, history, literature, science schools, the impact of borrowing, synthesis.

Г. Александрова, д-р филол. наук, стар. науч. сотруд.
КНУ имени Т. Шевченко, Киев

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ МЕТОД В УКРАИНСКОМ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИ КОНЦА XIX – НАЧАЛА XX СТ.: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

В статье исследуются теоретические аспекты осмысления сравнительного метода в украинском литературоведении конца XIX – начала XX ст., в частности в трудах М. Грушевского, Н. Дашкевича, М. Драгоманова, П. Житецкого, А. Колессы, А. Котляревского, А. Лободы, В. Перетца, А. Потебни, Н. Сумцова, И. Франко и др. Подчеркивается, что сравнительные исследования побуждали к дискуссиям, четкому обоснованию собственных подходов, достоинств и недостатков таких разысканий. Показано, что вместе с введением сравнительного метода как упорядоченного и повторяемого способа действий осуществлялось глубокое постижение его правомочности, перспектив и возможностей для оценки национального литературного процесса в контексте мировых явлений.

Ключевые слова: сравнительный метод, компаративистика, история литературы, научные школы, влияние, заимствование, связь, синтез.

УДК 821.161.2-1.09 Семенко М.

М. Гнатюк, д-р филол. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЗНАНИЙ І НЕЗНАНИЙ МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО: НА МАТЕРІАЛАХ РОДИННОГО АРХІВУ

У статті на основі родинного архіву розглянуто естетичні погляди й життєве кредо Михайля Семенка, особливості їх рецепції та інтерпретації сином – Ростиславом Семенком.

Ключові слова: художній експеримент, текст, архівні матеріали, художнє мислення, національна свідомість.

У літературі українського Відродження 20-х років ХХ ст. постать Михайля Семенка посідає особливе місце. "Культуртрегер українського футуризму" (А. Біла), невтомний організатор літературного, громадського життя став справжнім подвижником на ниві реформування вітчизняної культури в загальноєвропейських векторах, доклавши максимальних зусиль, аби разом із поколінням нескорених забезпечити найвищий її рівень. Ціною творчого та громадянського подвигу стало власне життя. Розірвавши колоніальні пута, новітні реформатори залишилися у вічності нескореним Розстріляним Відродженням. Разом із Михайлем Семенком та його пристрасним опонентом Миколою Хвильовим, у вічний вирій відлетіли М. Яловий, В. Підмогильний, М. Йогансен, М. Куліш, В. Поліщук, Є. Плужник, Олесь Досвітній, М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара, Г. Косинка і багато інших митців, учених, культурно-громадських діячів, які складали інтелектуальний потенціал нації. Ті одинокі, котрі залишилися, несли свій тяжкий хрест, не раз звертаючись у пам'яті до страчених товаришів.

Уперше про покоління Розстріляного Відродження заговорили після вікопомного ХХ з'їзду КПРС, де розвінчали культ особи Й.Сталіна. Окремі з уцілілих від сталінських репресій поверталися додому, на омріяну українську землю з холодних сибірських, магаданських, північних таборів, частина добиралася через так звані "вільні поселення" в Казахстані чи за умови постійного проживання на Донбасі. Початок 60-х років ХХ ст. у новітній історії означився короткою хвилиною

"хрущовської відлиги", яка в духовному житті України мала дуже важливе значення. Після 20-х років це була друга хвиля Українського Відродження. Як охарактеризував її М. Рильський – третє цвітіння у старших, буйноцвітіння в молоді. Постала нова генерація – шістдесятники, яким судилося стати своєрідними наступниками Розстріляного Відродження, й не лише в духовному, а, на жаль, й у фізичному сенсі. Як і їхніх славетних попередників, багатьох із молодих невдовзі запроторили в ще не охололі від українців табори. Енкаведистські методи лишалися незмінними, тож частина "неблагонадійних" гинули нібито своєю смертю в таборних карцерах, як Василь Стус, інші ставали жертвами "нещасного випадку", як Алла Горська, а деякі, як Григорій Тютюнник, вкорочували собі віку, втративши остаточно віру й надію знайти шлях із безвиході.

Саме завдяки "хрущовській відлизі" відбулася хоч і формальна, але така потрібна для відновлення історичної правди реабілітація покоління Розстріляного Відродження. Серед його представників і світле ім'я фундатора українського футуризму Михайля Семенка. Перший крок до увічнення його пам'яті був зроблений завдяки новим демократичним зрушенням, ознаменованим горбачовською "перестройкою", і ним стало видання: "Михайль Семенко. Поезії" (1985) з передмовою М. Бажана. На жаль, відійшовши в засвіти, він так і не встиг її побачити.

На початок 60-х років минулого століття із сім'ї відомого футуриста залишилися перша дружина – Лідія Іванівна, двоє їхніх дітей – Ростислав та Ірина, а також

громадянська дружина письменника – відома українська актриса Н. Ужвій. Трагічна доля спіткала їхнього спільного сина Михася – 1927 року народження, який, будучи студентом п'ятого курсу факультету міжнародних відносин Київського університету імені Тараса Шевченка, тяжко захворів на менінгіт. Тривалий час він лікувався, але оскільки тоді ще не було належної практики й потрібних для подолання цієї страшної хвороби ліків, помер 13 грудня 1951 року на 24 році життя.

Рятуючись із дітьми в 30-ті роки від репресій, Лідія Іванівна за порадою добрих людей покинула Київ й осіла в Каневі, де прожила до глибокої старості й залишивши цей світ у 93 роки. Даючи інтерв'ю газеті "Полярная правда" від 11 вересня 1991 року, Р. Семенко так згадував батька і той період їхнього життя: "Я був підлітком, коли його арештували і розстріляли. Він був гарним батьком, і мені все життя його не вистачало. Про поетичну творчість його тоді я мало що знав. Лише пізніше по його книгах і публікаціях про нього дитячі враження доповнилися новими оцінками.

Жили ми в 20-ті роки у Києві, в будинку № 36 по вулиці Левашівській (К.Лібкнехта), де, наскільки мені відомо, повинен бути встановлений барельєф. Із ранніх вражень: запам'яталася весела чорно-патлата постать, яка часто схилялася над ліжком і пічкала цукерками. До цих пір у матері зберігається конфетна коробка з написом "Славочці від батька".

Працювати вдома батько не любив, завжди вимагав повної тиші (на противагу Маяковському, який складав вірші навіть у трамваї), що в наших "апартаментах" було не так-то просто. Можливо, звідси одне з моїх прислів'їв: "Розумні думки народжуються в кабінетній тиші". Батько часто й надовго бував відсутнім. Він мав поїздки по країні й за кордоном, окрім цього, у великих містах знаходилися "штаб-квартири" українських письменників різних об'єднань. Наприклад, у шикарному київському готелі "Континенталь", де мені запам'яталися швейцари в формі й чучела ведмедів, в харківському Будинку письменників "Слово"...

Пам'ятаю, в 30-их роках ми всією сім'єю відпочивали в одеському будинку письменників. Уперше тоді побачив море, азартні волейбольні змагання товстих дядь, серед яких заводилою був поет Едуард Багрицький. Деякі його патріотичні вірші, наприклад, "Смерть піонерки", як і батькові "Готується буря, всесвітній пожар", ми з сестрою читали в шкільній хрестоматії" [2, с. 1]. Переповідаючи батькову біографію, пригадував село Кибинці, Миргородського повіту, Полтавської області, де 31 грудня 1892 року народився майбутній поет. Згідно з метричним свідоцтвом про народження, яке зберігається в Санкт-Петербурзькому державному історичному архіві, походження його – з козацького роду. Батько – Василь Леонтійович був волосним писарем, мати Марія закінчила церковно-приходську школу, що для того часу вважалося гарною освітою для жінок. Сина свого вони віддали до Курської гімназії, а згодом – у реальне училище, після закінчення якого він потрапив на підготовчі курси Черняєва у Петербурзі. Три роки Михайль Семенко навчався в Петербурзькому психоневрологічному інституті й одночасно займався в консерваторії по класу скрипки.

У 1913 році вийшла його дебютна поетична збірка "PRELUDE". З початком Першої світової війни його мобілізують до царської армії і відправляють служити телеграфістом до Владивостока. Там познайомився з чарівною україночку Лідією Горенко, батьки якої в пошуках кращої долі перебралися аж на Зелений клин. Дівчина, з оспіваною Михайлем Семенком довгою косою ("Русокосою оточила", "Заплети косу міцніш", "Обожеволені коси" та ін.), повернулася зі своїм коханим до

України в 1918 році в статусі молодої дружини. Маючи за плечима членство в солдатському комітеті, посаду коменданта революційного поїзда, Михайль Семенко відразу включився в революційну боротьбу, але був виданий провокатором і ув'язнений до денікінської тюрми в Києві. За свідченням Р. Семенка, з неї цілком випадково визволився завдяки клопотанню відомого співака, народного артиста Республіки з 1923 року Л. Собінова, який у 1919 році був обраний головою Всеукраїнського музичного комітету та керівником Київської російської опери. Детальніших свідчень про ці обставини, на жаль, не збереглося.

Наголошуючи на досить важливій складовій батькової біографії – громадській його діяльності, Р. Семенко вказує, зокрема, на те, що: "В 1921 році М.В. Семенко був у складі делегації з підписання Ризького мирного договору між РСФСР та Україною, з одного боку, і Польщею – з другого. В 1922 році працює в українському представництві у Москві. З 1924 по 1927 рр. – головний редактор Одеської кіностудії, в 1929 р. – заступник голови Всеукраїнської асоціації революційного кіно, в 1932 р. – член оргкомітету Єдиного союзу радянських письменників України, з 1933 р. – член редколегії "Літературної газети", – як повідомляє виписка з журналу "Дружба народів", № 3 за 1988 рік. У цьому номері журналу вміщена коротка біографічна довідка й переклад віршів М.В.Семенка. Наявні деякі відомості про участь поета в Гаазькій конференції та інших політико-дипломатичних акціях" [2, с. 1]. Бурхлива літературно-громадська діяльність Михайля Семенка гармонійно узгоджувалася з його енергійним, кипучим характером, що неминуче підводило до зіткнення на одній "шаховій дошці" з таким надпотужним гравцем, як Микола Хвильовий. Цим моментально скористалося пильне енкаведистське око, розвівши спроектовані на самознищення дві неординарні постаті по різні боки барикад. Першим це усвідомив сильніший – Микола Хвильовий. Аналізуючи вдало припасовані сталінськими сатрапами вектори політичної гри, як і результати літературної дискусії, у своїй передсмертній записці занотував: "Арешт ЯЛОВОГО – це розстріл цілої генерації... За що? За те, що ми були найщирішими комуністами? Нічого не розумію, за генерацію ЯЛОВОГО відповідаю перш за все я, Микола ХВИЛЬОВИЙ. "Отже", як говорить Семенко... Ясно" [1, с. 269]. Свої рахунки з життям звів пострілом у скроню 13 травня 1933 року, а трохи менше як за два місяці не стало ще одного "відповідального" за це покоління – тодішнього наркома освіти, відомого державного й політичного діяча М. Скрипника, який 7 липня 1933 року обірвав своє життя таким самим трагічним пострілом.

За Михайлем Семенком прийшли навесні 1937 року. Оскільки він часто переміщався між двома містами – Києвом та Харковом, на його арешт виготовили аж два ордери: від 26 квітня 1937 р. Харківським облуправлінням НКВС УРСР та Управлінням Держбезпеки НКВС УРСР від 25 квітня 1937 р. Що відбувалося в застінках енкаведистських, як і кагебітських, тюрем, нині добре відомо. Після нелюдських тортур вистояти вдалося не всім. Протоколи допиту Михайля Семенка від 4, 7, 8 травня 1937 року, після звинувачень в "активній контрреволюційній діяльності", демонструють його "зізнання" в усіх нав'язаних гріхах – підготовка терористичних актів проти діячів Радянської влади, шпигунство на користь Німеччини тощо. 23 жовтня 1937 року поету винесли смертний вирок – розстріл із конфіскацією всього майна, який привели в дію наступного дня.

Про те, що довелося пережити сім'ї Михайля Семенка після його арешту, пише Р. Семенко: "Ми зали-

шилися учотирьох: мати, старша сестра Ірина, я і прийомна сестра Маня, яку нам "Христа ради" передали в голодному 1933 році з села. Всі діти – школярі. Після довгих митарств і пошуків роботи якісь сердобольні люди влаштували маму продавцем ларка з продажу газованої води подалі від центру, на Подолі. Жили бідно. Але сусіди ставилися до нас непогано. Мамина робота ніяких підозр у київського НКВД не викликала. Однак Ірину в школі відразу ж "вичистили" з комсомолу. Мама відправила її в Ленінград до далеких родичів. Пізніше, під час війни і блокади, донька "ворога народу" добровільно пішла на фронт, була поранена, нагороджена медаллю "За оборону Ленінграда". В подальшому – кандидат філологічних наук, член Московського союзу письменників.

Я як міг допомагав матері й, природно, ганяв із хлопцями на вулиці футбольного м'яча. У Мані було інше прізвище, й ніхто її не турбував. Під час війни вона партизанила з однокласниками в катакомбах Києво-Печерської лаври, захворіла на туберкульоз і померла незадовго до закінчення війни" [2, с. 1]. На запитання журналіста, чи відомі йому причини арешту батька, Р. Семенко відповів: "Мені достеменно відомо, що "заяву" на "ворожу діяльність" батька в 1937 році послала його знайома, харківська актриса Наталя Ужвій" [2, с. 1]. За відсутності відповідних документальних даних важко підтвердити чи заперечити ці слова, але про допуск Р. Семенка до архівної справи батька відомо достеменно. Цьому, за його ж словами, передували "неодноразові запити в КДБ, МВД УРСР та СРСР, починаючи з 1988 року, згодом – до комісії Політбюро ЦК КПРС у справах репресованих громадян. Першу позитивну відповідь дала Прокуратура СРСР. Вона повідомила, що справа батька справді є в одному з підрозділів Київського КГБ. І я туди навідався в 1989 році, будучи у відпустці. Декілька годин робив виписки з цієї "Справи № 817/402". Є там постановою про арешт від 26 квітня 1937 року, протоколи арешту, очних явок, допитів "активного учасника антирадянської української націоналістичної терористичної організації", що мала начебто стрілкову зброю і бомби для повалення Радянської влади на Україні. Ще лист "від арештованого М.В.Семенка" наркомун внутрішніх справ УРСР Леплевському. З нього слідує, що батько не визнавав себе винним. І все ж був розстріляний 24 жовтня 1937 року в м. Києві 12-им стрілковим відділом 1-го спецвідділу НКВД СРСР під командуванням лейтенанта держбезпеки Філатова. Місце поховання невідоме.

Місця масових поховань невинних жертв ще можуть бути знайдені, але, напевне, вже неможливо дізнатися, хто в них спочиває. Це сумні глибини пам'яті. Забути жертв репресій неможливо. Я думаю встановити в саду невеликої садиби-музею символічний пам'ятник батьку й іншим безвинно замученим жертвам – українським письменникам-авангардистам" [2, с. 1].

Клопотання про реабілітацію батька Ростислав Михайлович та Ірина Михайлівна Семенки подали відразу після розвінчання культу особи Й. Сталіна, надіславши його до комітету партконтролю при ЦК КПРС 21 жовтня 1956 року. Своє прохання на ім'я Прокурора УРСР Д.Панасюка 27 вересня 1956 року надіслали письменники О. Гончар та Ю. Смолич. Офіційний висновок, підписаний Головним військовим прокурором полковником юстиції А.Гарним від 17 квітня 1957 року, засвідчував, що Михайль Семенко був репресований безпідставно та, як і багато з його побратимів, реабілітований посмертно. Горбачовська "перестройка" кінця 80-х рр. ХХ ст. дарувала надію на розчищення замулених джерел, на повернення імен невинно убієнних "із забуття – в без-

смертя". Ця провіденційна назва книги поборника української незалежності, відомого вченого, академіка НАН України, директора Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України М.Г. Жулинського ознаменувала надважливий крок на цьому нелегкому шляху, відкривши широкому загалу безцінне свідчення, заховані на довгі роки в архівних спецфондах.

На той час я працювала у відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури й під керівництвом М.Г. Жулинського захистила першу кандидатську дисертацію з текстології новітньої літератури, за якою видала книгу "Над текстами Івана Сенченка". Уведені в літературознавчий обіг до того невідомі архівні матеріали, над якими мені випало щастя працювати в помешканні письменника за материнської опіки його дружини – талановитого історика, переслідуваного режимом, доктора історичних наук, світлої й незабутньої пам'яті Олени Станіславівни Компан, заповнювали ще одну білу сторінку нашої культурної пам'яті. Згідно із заповітом Олени Станіславівни, цей архів був переданий до відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України мною та її сином – доктором технічних наук Ярославом Юрійовичем Компаном, де зберігається й нині. Тоді ж, наприкінці 80-х, до відділу рукописів завітав раніше мені невідомий середнього зросту привітний чоловік, який представився Ростиславом Михайловичем Семенком, сином Михайля Семенка. Досить делікатний у поведженні та водночас не позбавлений якоїсь внутрішньої рішучості, він викликав повагу і довіру. Пізніше зрозуміла, що ця рішучість та невідступність якраз і є успадкованими батьківськими рисами. До мене його привів той факт, що саме тоді я завершила роботу над описом архіву Михайля Семенка для "Путівника" по фондах відділу рукописів. Маючи вже певний досвід роботи з архівами письменників Розстріляного Відродження, при опрацюванні нового архіву відкрила для себе ще одну унікальну особистість із того покоління – фундатора українського футуризму Михайля Семенка, який вражав усім – поезоспіралями, владивостоцьким зошитом, фотографіями з люлькою та скрипкою, розкішною чуприною і навіть рукописами червоним чорнилом. Подібна примха була й у творчій практиці Ю. Яновського, який свій морський роман "Майстер корабля" писав зеленим чорнилом, а коли воно закінчувалося, вирушав із друзями на пошуки такого ж в одеських крамницях.

Постаттю ватажка українських футуристів, як і його архівом, я була захоплена, вражена й не могла не зізнатися в цьому його синові, у реальність існування якого, як і спілкування з ним, вірилося важко. Та, очевидно, його вроджена інтелігентність і натяку не давала на якісь бар'єри чи дистанції, тож здавалося, що ця приязнь – закономірний вислід наших давніх, дружніх стосунків, хоча бачилися уперше. Детально розповівши сину про архів його батька, відкривши перед ним усі джерела, я запевнила, що пам'ять про Михайля Семенка, як і всіх невинно убієнних, для українців є святою. Нам випало зустрітися ще один раз перед від'їздом Ростислава Михайловича Семенка з України, і в пам'ять про ці зустрічі він подарував мені три надзвичайні фотографії. На першій з них – ще зовсім юний Михайль Семенко під час служби у Владивостоці (1917 р.), на другій – українська красуня з розкішною косою Лідія Горенко (1917 р.), а на третій – молода родина Семенків у Києві, у 1927 році з маленьким Ростиславом і трохи старшою Іриною. На останній, під дарчим написом: "Мирославі Гнатюк з повагою за пам'ять батькову" стоїть підпис, ініціали й прізвище Р.М. Семенка, дата – 5.02.88. Нижче дописано: "Михайль Семенко з сім'єю.

Київ. Левашівська 36. 1927 р.". Я часто переглядала ці фотографії, що стали мовби частиною мого приватного життя, яку ще не могла оприлюднювати. Сьогодні визріле слово про батька та про сина знімає будь-які перепони, і ця публікація – моя данина їхній світлій і незабутній пам'яті.

Незабаром минатиме 80 років із часу загибелі Михайля Семенка. На жаль, з тих, хто зображений на цих фотографіях, серед живих немає нікого. Залишилася одна велика, незакінчена справа, за яку так самовіддано й відчайдушно боровся справжній патріот України, гідний син свого славного батька – Ростислав Михайлович Семенко. Це – створення музею пам'яті Михайля Семенка й усіх незаконно репресованих "Розстріляна муза" (як один із варіантів назви). І хоча за своїм фахом Р. Семенко був далекий від музейної справи, синівська самозречена боротьба за увічнення пам'яті батька, усіх незаконно репресованих викликає найглибшу повагу та пошану. Власне, про неординарність постаті сина Михайля Семенка дізнаємося з коротких "самопрезентацій" на сторінках його звернень до офіційних установ. Так, у листі тодішньому міністру культури Л.І. Хоролець від 31 травня 1992 року читаємо: "Сказав: "тисячі миль", а не кілометрів, бо ж колишній мурманський моряк, пройшов всю північну Атлантику уздовж і впоперек – від Шпіцбергену до Ісландії та Фарерських островів. А ось тепер засів на мончегорсько-канівській обмілі зі своїми одчайдушними ідеями створення "Хати-музею Михайля Семенка та репресованих авангардистських письменників України..." [2, с. 1].

Опікуючись справою створення музею Михайля Семенка й інших незаконно репресованих митців, він працював одночасно на двох "фронтах": російському та українському, і, як не парадоксально, на першому – успішніше. Йшлося не тільки про виступи в пресі, розлогі інтерв'ю, але й про реальний збір коштів, які згодом вкладалися в ремонтно-відновлювальні роботи, про що свідчить телеграма від 8 вересня 1992 року Ю. Коваліву – тоді секретарю по відзначенню сторіччя з дня народження поета: "Приїхав. Канів. Музейним фондам 5.000 крб. Першорядні ремонтні роботи хати-музею. Кошторис – 12 тис. Решта Мончегорському банку. Садиба розвалюється. 1988 року благаю допомогу пам'яті репресованих Семенко футуристів. Як комісія? Напишіть Канів. Ростислав Семенко" [2, с. 1]. Ще раніше, на окремому клаптику паперу машинописна замітка: "Далі – побіжу до Канівської міськради, аби ще затвердити своє право на Михайля Семенка... Дивлюсь – а вони

там начебто вже всі репресовні... "Нам, кажуть, самим собі необхідно музеї будувати! Щоб якась пам'ять була"... Здрастуйте!

Ростислав Семенко, 10.03. 92 року, 10.07 год., м. Мончегорськ, Мурманської обл., вул. Бредова, 7, кв. 17".

На полях цієї ж записки звернуто рукою Р. Семенка занотовано з пам'яті: "З "Поєми повстання":

Я повторив старе і знищив ударом!

Я пробив душу спогаду про всіх натхненних і пророків, розіп'ятих на хрестах!

Жертва вечірня на світанку пролилася...

Мих. Семенко. III. IV. 1920. Київ" [2, с. 1].

Після цих пронизливих телеграфних рядків, численних відмов у створенні музею пам'яті, байдужості землеволі закрадається сумнів, чи не було тоді більше справжніх українців на Кольському півострові, ніж у самій Україні. Пояснення захоче ще одна трагічна сторінка історії української нації. Власне, як є, на слухну думку Б.Якубського, "трагічна і виразна постать Михайля Семенка в українському письменстві. "Я самотній" – не раз говорив він у своєму "Кобзарі". Самотнім приходив, продирався він у молоді роки через славетні "традиції", через загальне глузування. Самотнім залишався він і в значно кращі часи, особливо, коли взяти на увагу останнє його розходження навіть з тією групою, що ним же й була створена. Не може, мабуть, органічно Семенко бути з ким-небудь. Є такі виняткові вдачі, особливо поетичні: щось зі старого пушкінського: "Живи один!". І в цій самотності, в цьому остогидлому, мабуть, для нього самого індивідуалізмові, в цьому напруженому бажанні злитися, з'єднатися, об'єднати, в цьому іноді просто геніальному передчуванні величчю прийдешності – є Семенко безумовно один з талановитіших поетів нашої сучасності і один з найбільш своєрідних виразників інтелігентського відчуження нашого виняткового часу" [3, с. 510-511].

Список використаних джерел

1. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя. Сторінки призабутої спадщини / М. Жулинський. – К.: Дніпро, 1990. – 447 с.
2. Семенко Р.М. Матеріали до увічнення пам'яті Михайля Семенка. – Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України. – Ф. № 156 (М.Семенко) – 1991-1992. – Маш., друк. – Оскільки матеріали ще не описані, вказати номер одиниці зберігання неможливо.
3. Якубський Б. Михайль Семенко / Б. Якубський // Семенко М. Вибрані твори / Упоряд. А. Біла. – К.: Смолоскип, 2010. – С. 471-513.

Надійшла до редколегії 16.06.15

M. Gnatyuk, Doctor of Philological Sciences, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

KNOWNING AND UNKNOWING OF MICHAJLO SEMENKO: ON THE DOCUMENTS BY THE FAMILY ARCHIVES

The article deals with aesthetic views and the credo of life by Michajlo Semenko on the basis family archives, peculiarities of theirs reception and interpretation by his son – Rostyslav Semenko.

Keywords: art experiment, text, archival files, artistic thinking, national conscious.

М. Гнатюк, д-р філол. наук, проф.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ИЗВЕСТНЫЙ И НЕИЗВЕСТНЫЙ МИХАИЛЬ СЕМЕНКО: НА МАТЕРИАЛАХ СЕМЕЙНОГО АРХИВА

В статье на базе семейного архива рассмотрены эстетические взгляды и жизненное кредо Михайля Семенко, особенности их реценции и интерпретации сыном – Ростиславом Семенко.

Ключевые слова: художественный эксперимент, текст, архивные материалы, художественное мышление, национальное сознание.